

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 39

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 13. veebruar 2024

Algus 14.00, lõpp 15.25

Juhataja: Hendrik Johannes Terras (esimees)

Protokollija: Stella Rõbakov (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Allas, Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart (Aleksandr Tšaplõgin asendusliige), Katrin Kuusemäe, Helir-Valdor Seeder, Timo Suslov, Urve Tiidus, Jaak Valge

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Karin Tuulik (nõunik), Helin Leichter (nõunik)

Puudus: Pipi-Liis Siemann

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Kaja Kallas peab tagasi astuma!"
3. Kollektiivne pöördumine "Ei elektroonilisele hääletamisele."
4. Kollektiivse pöördumise "Ei, Venemaa ja Valgevene kodanike hääleõiguse äravõtmisele!" arutelu jätkamine
5. Ivar Raigi esitatud pühade ja tähtpäevade seaduse täiendamise ettepaneku arutelu
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu põhiseaduskomisjoni nädala (12.02.2024-18.02.2024) töökava

Komisjoni istung teisipäev, 13.02.2024 kell 14.00

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine "Kaja Kallas peab tagasi astuma!"
3. Kollektiivne pöördumine "Ei elektroonilisele hääletamisele."
4. Kollektiivne pöördumine "Ei, Venemaa ja Valgevene kodanike hääleõiguse äravõtmisele!" arutelu jätkamine
5. Ivar Raigi esitatud pühade ja tähtpäevade seaduse täiendamise ettepaneku arutelu
6. Info ja muud küsimused

Hendrik Johannes Terras andis ülevaate nädala töökavast ning küsis, kas keegi soovib selle osas hääletust.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart teatas, et temale teadaolevalt seoses kollektiivse pöördumisega „Kaja Kallas peab tagasi astuma!“ ei ole saadetud kutset ühelegi esindajale. Ta tegi ettepaneku võtta see päevakorrast välja ning tuua päevakorda mõni muu kord, kui kohale on kutsutud ka esindaja.

Hendrik Johannes Terras selgitas, et seadus võimaldab pöördumiste puhul, mis on korduvalt esitatud vähem kui kahe aasta jooksul, jätta need sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükata tagasi. Sellisel juhul ei ole kohustust kontaktisikut komisjoni kutsuda.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart sõnas, et tema tunnetusel on otsus juba eelnevalt tehtud. Ta leidis, et komisjoni esimehel ei ole kaalutlusruumi sellise otsuse tegemiseks. Tema hinnangul on ettepanekute sisu, alused ja põhjendused erinevad ning komisjon peaks selle pöördumise läbi vaatama. Ta lisas, et komisjonil on kaalutlusruum, kas algatada OTRK, teha avalik istung või küsida Vabariigi Valitsuse arvamust.

Hendrik Johannes Terras ütles, et mõlema kollektiivse pöördumise, nii „Kaja Kallas peab tagasi astuma!“ kui ka „Nõuame Kaja Kallase tagasiastumist“ sisu on sama, seega saab lugeda need samasisulisteks kollektiivseteks pöördumisteks.

Jaak Valge tegi ettepaneku võtta tagasi tänasest päevakorrast kollektiivne pöördumine „Ei elektroonilisele hääletamisele“ põhjusel, et kutsumata on jäetud kollektiivse pöördumise algataja. Ta lisas, et seda, kas komisjon otsustab pöördumise tagasi lükata, otsustab komisjon, mitte komisjoni esimees ega ametnikud. Ta selgitas, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses (RKKTS) ei ole ühtegi mööndust, mil puhul oleks võimalik jätta pöördumise algatajad kutsumata.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et ka tema tõlgendab seadust selliselt, et pöördumisega seotud inimeste kutsumine on vältimatult vajalik. Ta lisas, et toetab ettepanekut ning pöördumisi tuleks arutada siis, kui inimesed on kohale kutsutud ja asja on võimalik sisuliselt arutada. Tema hinnangul on algataja esindaja kutsumata jätmine halva poliitilise kultuuri näide ning põhiseaduskomisjonis tuleks käituda hea tava kohaselt.

Urve Tiidus küsis, kui võrd päevakord tuli välja eelmisel reedel, siis kas komisjoni esimehe või komisjoni nõunike poole pöördus keegi kollektiivse pöördumise algatajatest küsimusega, miks neid komisjoni istungile ei ole kutsutud.

Erle Enneveer vastas, et temale helistas Henn Leetna esmaspäeval, 11. veebruaril ning uuris, kas ta kutsutakse komisjoni tänasele istungile pöördumist tutvustama. Ta ütles, et selgitas telefonis H. Leetnale, et komisjoni esimees on saatnud liikmetele välja töökava, mille kohaselt toimub arutelu ilma kontaktisikuta, kuna esimees teeb komisjonile ettepaneku jätta pöördumine sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükata see tagasi, kuna pöördumine on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödas vähem kui kaks aastat. Kui komisjon lükkab pöördumise sellel alusel tagasi, siis komisjon võib kutsuda kontaktisiku istungile, kuid ei pea seda tegema. Esimees otsustas kontaktisikut mitte sellele istungile kutsuda. Kui juhtub, et komisjon jõuab selles küsimuses teisele seisukohale, siis võidakse

kontaktisik mõnele järgnevale istungile kutsuda. E. Enneveer märkis, et edasi uuris H. Leetna, millisel ajavahemikul võib temani jõuda komisjoni esimehe kiri istungil otsustatu kohta ning sai sellele vastuseks, et kui komisjon teeb 13. veebruaril otsuse, siis loodetavasti jõuab vastuskiri kontaktisikule veebruari viimasel nädalal.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart lisas, et pöördumise algatajad ei pea teadma komisjonide päevakordi. Ta ütles, et praegusel juhul kontakteerusid nemad ise algatajaga. Tema hinnangul see, kui komisjon teeb otsuse, et pöördumine jäetakse sisulise aruteluta läbivaatamata, ei ole põhjuseks, et jätta esindaja kohale kutsumata.

Hendrik Johannes Terras sõnas, et eeltoodud kollektiivsete pöördumiste tähtsajad ei ole lähenemas, seega võib neid komisjonis arutada ka mitu korda. Ta lisas, et komisjon ei saa otsustada, kas vaadata asi sisuliselt läbi või mitte enne, kui pöördumine pannakse päevakorda ja komisjon tuleb kokku. Kui komisjon otsustab asja sisuliselt läbi vaadata, on võimalus algatajad kutsuda järgmiseks istungiks.

Jaak Valge nõustus A. Kovalenko-Kõlvartiga, et komisjoni esimehel ega ametnikel selles küsimuses kaalutusõigust pole, algatajad peavad olema kohale kutsutud. Tema hinnangul on piinlik, kui 28 000 allkirjaga pöördumise arutamisele algatajat kohale ei kutsuta. Ta leidis, et algataja informeerimine ja kohale kutsumine on komisjoni esimehe kohustus. Ta tegi ettepaneku seda päevakorda mitte kinnitada ja minna edasi viienda päevakorrapunktiga.

Hendrik Johannes Terras sõnas, kuna teise ja kolmanda päevakorrapunkti puhul on tegemist kollektiivsete pöördumistega, mis on põhiseaduskomisjonis arutusel olnud vähem kui kahe aasta jooksul, siis on komisjonil õigus jätta need sisuliselt läbi vaatamata. Selleks, et kinnitada, kas komisjon tahab need sisuliselt läbi vaadata või mitte, tuleb pöördumised panna päevakorda ja seejärel langetada otsus.

Jaak Valge ütles, et see ei ole protseduuripärane.

Hendrik Johannes Terras vastas, et komisjon ei saa enne otsust langetada, kui selle üle ei ole arutatud ning enne ei saa selle üle arutada, kui see ei ole päevakorda pandud.

Jaak Valge sõnas, et päevakorrapunkti juures peab juba olema pöördumise algataja esindaja. Ta viitas RKKTS § 152¹².

Hendrik Johannes Terras selgitas, et tegemist on kollektiivse pöördumisega, mille puhul on sama sisuga pöördumine vähem kui kahe aasta jooksul põhiseaduskomisjonis juba olnud. Sellest tulenevalt on komisjonil õigus otsustada, kas ta vaatab pöördumise sisuliselt läbi või mitte ning seda tulekski teha tänasel istungil.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart teatas, et jääb jätkuvalt enda ettepaneku juurde, jätta teine ja kolmas punkt päevakorrast välja, millele soovib ka hääletust. Ta sõnas, et töökord ja protseduur näevad ette, et kui tuleb kollektiivne pöördumine, siis kutsutakse esindaja ettepanekut tutvustama, seejärel teeb komisjon otsuse. Ta lisas, et RKKTS § 152¹⁴ saab rakendada alles siis, kui pöördumine on sisult kokkulangev varasema pöördumisega aga tema hinnangul ei ole praegusel juhul komisjoni esimehel sellist kaalutusruumi. Tema arvates on pöördumiste sisu, alused ja põhjendused erinevad.

Jaak Valge nõustus sellega, et esimehel puudub siinkohal kaalutusõigus ning arutamise juures peaks olema ka algataja. Selleks, et otsustada, kas tegemist on sisult sarnase pöördumisega või mitte, võib komisjoni liikmel tekkida soov küsida algatajalt küsimusi, mida praegusel juhul ei ole võimalik teha. Ta lisas, et ei vaidlusta seda, kas pöördumised on sisult sarnased või mitte, kuid nõustus, et nende eesmärgid on sarnased.

Hendrik Johannes Terras ütles, et kui kollektiivsete pöördumiste ettepanekud on samasisulised, siis käsitletakse neid kui samasuguse sisuga pöördumisi. Ettepanekud nii elektrooniliste valimiste kui Kaja Kallase tagasiastumise puhul on samad.

Urve Tiidus juhtis tähelepanu, et H. Leetna teadis komisjoni istungist ja päevakorrast ning ei avaldanud soovi istungil osaleda. Ta tegi ettepaneku liikuda istungiga edasi.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et tegemist on ligi 30 000 allkirjaga. Ta kutsus üles arvestama ka nende inimestega, kes on oma allkirjaga kollektiivse pöördumisega ühinenud. Ta soovis teada, kas pöördumised on niivõrd sarnased, et selle võib jätta arutamata.

Hendrik Johannes Terras ütles kollektiivse pöördumise „Kaja Kallas peab tagasi astuma!“ kohta, et ühelgi Riigikogu alalisel komisjonil ei ole pädevust ettepaneku osas midagi ette võtta. Kui soovitakse peaministrit umbusaldada, siis opositsioonierakonnal on see õigus.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart märkis, et tulenevalt RKKTS-ist on komisjonil võimalik algatada OTRK, korraldada avalik istung, edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks, ettepanek tagasi lükata või lahendada pöördumine muul viisil. Tema hinnangul see, et pöördumine lükatakse tagasi ilma sisulise aruteluta, on halb praktika ja halb signaal, kui võrd sellega devalveeritakse petitsioonide mõtet.

Hendrik Johannes Terras sõnas, et samasisulistel kollektiivsetel pöördumistel on seadusega ette nähtud võimalus seda mitte arutada, kui see on esitatud vähem kui kahe aasta jooksul.

Jaak Valge ütles, et mitte arutamine on komisjoni võimalus, aga mitte kohustus. Ta lisas jätkuvalt, et see on komisjoni otsus, mis tuleb teha siis, kui algatajad on kohal. Olukord kahe aasta jooksul võib muutuda, seega ei pruugi komisjoni otsus olla sama, mis oli eelnevalt. Ta tegi ettepaneku tõsta teine ja kolmas päevakorrapunkt päevakorrast välja selleks, et täita RKKTS-i ja mitte madaldada Riigikogu mainet.

Hendrik Johannes Terras ütles, et seda otsustab komisjon siis, kui jõutakse konkreetsete päevakorrapunktide juurde.

Helir-Valdor Seeder märkis, et Riigikogus ei ole ühinenud opositsiooni ja tulenevalt seadusest ei saa täna ükski opositsioonierakond üksinda umbusaldust algatada. Ta lisas, et praegu on tegemist kollektiivse pöördumisega, mille on alustanud kümned tuhanded inimesed ning see ei ole teada, kas allkirjastajad toetavad opositsiooni või koalitsiooni. Tegemist on rahvaalgatusega ehk rahvas leiab, et Kaja Kallas peaks tagasi astuma. Tema hinnangul on need erinevad asjad, kas peaministrit umbusaldatakse või peaminister astub ise tagasi. Kollektiivse pöördumise pealkirjast nähtub, et Kaja Kallas peab tagasi astuma, mitte ei pea teda umbusaldama. Ta märkis, et need kaks päevakorrapunkti tuleks võtta päevakorda nii, et

algatajate esindajad on kohale kutsutud, seejärel saab komisjon teha otsuse, kuidas jätkata.

Hendrik Johannes Terras pani hääletusele Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ettepaneku võtta töökavast välja 13. veebruari istungi teine päevakorrapunkt.

Võtta töökavast välja 13. veebruari istungi teine päevakorrapunkt „Kollektiivne pöördumine „Kaja Kallas peab tagasi astuma!““ (poolt 4: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; erapooletuid: 0).
Ettepanek ei leidnud toetust.

Hendrik Johannes Terras pani hääletusele Jaak Valge ettepaneku võtta töökavast välja 13. veebruari istungi kolmas päevakorrapunkt.

Võtta töökavast välja 13. veebruari istungi kolmas päevakorrapunkt „Kollektiivne pöördumine „Ei elektroonilisele hääletamisele.““ (poolt 4: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; erapooletuid: 0).
Ettepanek ei leidnud toetust.

Hendrik Johannes Terras pani hääletusele kinnitada nädala töökava esitatud kujul.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (poolt 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; vastu 4: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0).

2. Kollektiivne pöördumine "Kaja Kallas peab tagasi astuma!"

Hendrik Johannes Terras sõnas, et kollektiivses pöördumises soovitakse Kaja Kallase peaministri ametist tagasi astumist. Kahe aasta jooksul on see teine samasisuline pöördumine. Ta viitas RKKTS § 152¹⁴ lg 1 p 1, millest tulenevalt komisjon jätab pöördumise sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükkab selle tagasi, kui pöördumine on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödunud vähem kui 2 aastat. Ta lisis, et praegu tuleb otsustada, kas komisjon soovib kollektiivset pöördumist mitte sisuliselt arutada selle tõttu, et eelmisest menetlusest on möödunud 2 kuud ja 1 päev.

Helir-Valdor Seeder palus, et komisjoni esimees tutvustaks põhjalikult kahte nimetatud pöördumist, et saada aru, kas need on samasisulised või mitte.

Hendrik Johannes Terras luges ette kollektiivse pöördumise „Kaja Kallas peab tagasi astuma!“ teksti.

Urve Tiidus märkis, et komisjoni liikmed on pöördumistega eelnevalt juba tutvunud.

Hendrik Johannes Terras sõnas, et oluline on vaadata, mida kollektiivse pöördumisega nõutakse. Mõlemad pöördumised nõuavad peaministri tagasi astumist, mis teeb pöördumised samasisulisteks.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart tõi välja, et see kollektiivne pöördumine ei ole leidnud lahendust. Tema hinnangul tuleks anda komisjonile võimalus seda pöördumist uuesti arutada ja otsus langetada, kuna esindaja põhjendused võivad olla täiesti teistsugused, kui eelnevalt. Ta leidis, et siin ei ole alust, mille järgi otsustada, et pöördumised on täpselt samasisulised ning selline käitumine on demokraatlike aluspõhimõtete riivamine.

Hendrik Johannes Terras tegi ettepaneku Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹⁴ lõike 1 punkti 1 alusel jätta pöördumine sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükata see tagasi, kuna see on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödas vähem kui kaks aastat.

Otsustati:

2.1. Esitatud ettepanek tagasi lükata (poolt 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; vastu 3: Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0).

3. Kollektiivne pöördumine "Ei elektroonilisele hääletamisele."

Hendrik Johannes Terras sõnas, et pöördumisega soovitakse elektroonilise hääletamise tühistamist. Kahe aasta jooksul on see teine samasisuline pöördumine. Ta viitas RKKTS § 152¹⁴ lg 1 p 1, millest tulenevalt komisjon jätab pöördumise sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükkab selle tagasi, kui pöördumine on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödas vähem kui 2 aastat. Ta lisas, et pöördumine langeb sisult kokku vähem kui 2 aastat tagasi arutatud, 02.05.2023 Riigikogule esitatud kollektiivse pöördumisega „Petitsioon Riigikogule e-hääletamise kaotamiseks”. Põhiseaduskomisjon arutas seda pöördumist sisuliselt 13.06.2023 istungil ja otsustas vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 5 esitatud ettepaneku tagasi lükata. Mõlemad nimetatud kollektiivsed pöördumised on samasisulised. Hoolimata erinevusest pealkirjas soovitakse sama asja – eelnõu algatamist millega kaotatakse elektrooniline hääletamine.

Jaak Valge küsis komisjoni esimehelt, miks esimees selliselt käitub ja mida ta sellest võib. Algatuse allkirjastasid kümned tuhanded inimesed ning tema hinnangul tuleks nendega käituda viisakamalt. Ta lisas, et juriidiliselt võib RKKTS-i ka ehk selliselt tõlgendada, nagu esimees praegu on teinud, kuid ta ei näe, mis on selle põhjus.

Hendrik Johannes Terras vastas, et antud kollektiivse pöördumise puhul oli tegemist 3179 inimesega, mitte kümnete tuhandetega.

Jaak Valge palus protokollida esimehe vastuse.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et elektroonilise hääletuse teema on Riigikogus menetluses, selle puhul on ka Riigikohus andnud hinnangu ja parlament peab sellega tegelema. E-hääletamise

arutelu on tema arvates väga põhjendatud ning see kollektiivne pöördumine tuleks siduda ka elektroonilise hääletamise korra muutmisega turvalisemaks ning usaldusväärsemaks. Ta sõnas, et see pöördumine tuleks jätta menetlusse.

Jaak Valge kordas enda eelnevat küsimust, miks esimees ignoreerib kodanikuühiskonda selle asemel, et inimestega viisakalt käituda.

Hendrik Johannes Terras vastas, et tema hinnangul ei ole see ebaviisakas käitumine. Antud rahvaalgatuse puhul suheldi algatajaga, kellel ei olnud probleemi sellega, et teda ei ole täna komisjoni istungile kutsutud.

Jaak Valge ütles, et see on puhas vale.

Hendrik Johannes Terras vastas, et see on J. Valge hinnang.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart sõnas, et tema ei ole põhiseaduskomisjoni alaline liige, kuid tal oleks olnud hea meel, kui seda kollektiivset pöördumist oleks arutatud, hääletatud või tehtud menetluslikke otsuseid. Ta märkis, et komisjoni liikmed vahetuvad pidevalt ning see, et mõne aja tagant teemat juba arutati, ei ole piisav põhjus. See, et selline kollektiivne pöördumine on edastatud sedavõrd lühikese aja jooksul, näitab tema arvates ühiskonna huvi teema osas.

Jaak Valge ütles, et ta ei pea ammendavaks põhjendust, et pöördumise algataja ei näinud probleemi. Ta tõi välja, et kuna tema ütles, et komisjoni esimees valetab, millele esimees vastas, et see on tema hinnang, siis tegi ta ettepaneku helistada pöördumise algatajale telefoni teel ning küsida, kas ta tahab algatajana komisjoni istungil osaleda või mitte.

Hendrik Johannes Terras ütles, et tema isiklikult algatajaga ei suhelnud ja tema lähtus sellest, mida komisjoni nõunik talle ütles.

Ants Frosch sõnas, et arutlusel on olnud erinevaid petitsioone, sealhulgas ka e-hääletuse vaadeldavusega seotud petitsioon. Ta lisas, et kodanikud on pöördunud ka Riigikogu liikmete poole ning oma arvamust avaldanud. Ta tsiteeris Märt Põderi hiljutist kirja, kus räägiti e-hääletuse vaadeldavuse kollektiivse pöördumise tagasilükkamise kirjalikust kommunikatsioonist komisjoni esimehe poolt Märt Põdrale. A. Frosch märkis, et vaadates tänast diskussiooni, ei ole ka komisjonis võimalik asju sisuliselt arutada. Tema hinnangul ollakse astumas sammu suunas, kus ühiskond viiakse vaikivasse olekusse ja teemasid arutada ei soovita. Ta kutsus üles komisjoni liikmeid andma võimalus teemasid sisuliselt käsitleda ning selleks kutsuda kohale ka inimesed, kes on esindamas kodanike pöördumisi.

Anti Allas kommenteeris, et opositsiooni esindajate murest võib aru saada, aga selle piirini, et milline kord jääb viimaseks. See, et korduva pöördumise võib jätta läbi vaatamata, ei ole seadusesse asjatult kirjutatud. Ta lisas, et täna teavad kõik, et osadele inimestele elektroonilise hääletuse tulemused ei meeldi, kuid tõenäoliselt ei meeldi tulemused neile ka järgnevatel kordadel.

Helir-Valdor Seeder sõnas, kui kogutakse tuhandeid allkirju, siis see ei ole nii, et iga nädal tuleks seda arutada ja põhiseaduskomisjoni tööd üle koormama. Tema hinnangul ei ole

põhiseaduskomisjonil nii palju tööd, et ei oleks võimalus arutada tuhandete inimeste poolt allkirjastatud pöördumisi. Ta lisas, et praegu on menetluses elektroonilist hääletamist puudutavad eelnõud ja küsimused. Kui seadusi muudetakse, suudetakse teha see protsess läbipaistvamaks, arvestatakse Riigikohtu ja teiste ekspertide märkustega, siis võib-olla ka rahva hoiakud ja arvamused muutuvad.

Jaak Valge nõustus H.-V. Seederi sõnavõtuga. Ta lisas, et allkirju ei ole kerge koguda ning selleks ongi seadusandja välja pakkunud võimaluse kodanikele oma sõna ütlemiseks. Ta lisas, et oluline on see, kas pöördumise algataja peaks olema esimese arutelu juures, kuivõrd seda nõuab üheselt ka RKKTS § 152¹². Väide, et justkui algataja jäi rahule selgitusega, et ta ei pea kohale tulema, ei ole juriidiliselt pädev.

Hendrik Johannes Terras ütles, et komisjonil on õigus otsustada vähem kui kahe aasta jooksul esitatud samasisuline pöördumise puhul, kas vaadata see sisuliselt läbi või mitte. Kui otsustatakse see sisuliselt läbi vaadata, siis kutsutakse H. Leetna kohale.

Anti Allas sõnas, selles pöördumises oleks võinud olla konkreetne ettepanek, mis tuleks elektroonilises hääletuses paremaks muuta. Ta lisas, et liikmed on saanud käia riigi valimisteenistuses ja küsida küsimusi. Tema hinnangul kinnistus teadmine, et elektroonilise hääletamisega on kõik korras, tulenevalt nendest vestlustest velgi enam.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart küsis, miks peaks üldse tulema viimane kord, kui lahendust mõnele teemale ei ole tulnud. Kõik ettepanekud on alati tagasi lükatud, seega ei ole üllatus, kui mõne aja pärast tulla uuesti samasisulise petitsiooniga. Ta lisas, et kollektiivse pöördumise instrument oligi loodud selleks, et diskussioon tuleks otse rahvalt komisjoni rahvasaadikutele. Ta märkis, et kui pealkirja järgi otsustatakse, siis tuleks ilmselt pealkirja muutma hakata.

Hendrik Johannes Terras kommenteeris, et asi ei ole pealkirjas, vaid selles, mida petitsiooniga nõutakse. H. J. Terras tegi ettepaneku Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹⁴ lõike 1 punkti 1 alusel jätta pöördumine sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükata see tagasi, kuna see on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödas vähem kui kaks aastat.

Otsustati:

3.1. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹⁴ lõike 1 punkti 1 alusel jätta pöördumine sisulise aruteluta läbi vaatamata ja lükata see tagasi, kuna see on sisult kokkulangev pöördumisega, mille menetlemisest on möödas vähem kui kaks aastat (poolt 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; vastu 4: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0).

4. Kollektiivne pöördumine "Ei, Venemaa ja Valgevene kodanike hääleõiguse äravõtmisele!"

Hendrik Johannes Terras tutvustas järgmist päevakorrapunkti. Ta märkis, et PÕSK arutas kollektiivset pöördumist "Ei, Venemaa ja Valgevene kodanike hääleõiguse äravõtmisele!" oma 21.11.2023 istungil, kus kuulas ära pöördujate esindaja. Eesti Reformierakonna, Erakond

Eesti 200 ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliidu programmi aastateks 2023-2027 punktis 11.21 nähakse ette töötada koostöös riigiõiguse ekspertidega välja õiguslik raamistik Vene Föderatsiooni ja Valgevene kodanike valimisõiguse peatamiseks kohalike omavalitsuse valimistel ilma põhiseadust muutmata. Ta tegi ettepaneku vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 4 edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitada komisjoni.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart tegi ettepaneku, et komisjon võiks alata sel teemal OTRK, mis ei pea olema sama pealkirjaga, kuid üldiselt valimisõiguse küsimusest. Ta märkis, et soovib enda ettepaneku panna hääletusele.

Helir-Valdor Seeder küsis, mida kujutab endast hääleõiguse peatamine ning kas on teada, millal koalitsioon eelnõuga edasi liigub.

Hendrik Johannes Terras vastas, et käesoleval hetkel saavad Venemaa ja Valgevene kodanikud hääletada, kui nad seda enam teha ei saa, siis nende hääleõigus peatub.

Helir-Valdor Seeder kommenteeris, et tema arvates on hääleõiguse peatamise ja hääleõiguse äravõtmise puhul tegemist erinevate asjadega. Ta sõnas, et esimees tsiteeris koalitsioonilepingut, kus oli kirjas „peatamine“.

Hendrik Johannes Terras ütles, et ta ei oska hetkel vastata, mida tähendab juriidilises mõttes peatumine.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart tõi välja, et H.-V. Seederi tõstatatud küsimus näitab, et võib-olla tõesti on tarvis OTRK-d sel teemal, kuna päris palju küsimusi on üleval. Koalitsioonilepingus oli kirjas, et hääleõigust ei soovita ära võtta, vaid soovitakse peatada, need terminid on erinevad. Seetõttu on küsimus, mida tähendab peatamine valimisõiguse teema puhul. Kui üks õigus on antud, siis on päris keeruline seda ära võtta, ilma põhiseadust muutmata. Ta küsis, et kui hääleõigust soovitakse peatada niikaua, kuni kestab Venemaa agressioon Ukraina vastu, siis millest tuleneb see ajaraamistik, kui kaua see kesta võib.

Hendrik Johannes Terras vastas, et küsimus ei ole selle kollektiivse pöördumise osas asjakohane.

Helir-Valdor Seeder tegi ettepaneku teha Vabariigi Valitsusele ettepanek alata eelnõu Vene ja Valgevene kodanike hääleõiguse äravõtmiseks kohalikel valimistel.

Jaak Valge sõnas, et kuna komisjoni esimees ei osanud määratleda, mida tähendab hääleõiguse peatamine, siis sel juhul muutub ettepanek justkui tühiseks. Ta lisas, et ühineb H.-V. Seederiga ettepanekuga.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart ütles, et pöördumiste puhul võib komisjon teha otsuse alata eelnõu, kuid sellisel juhul peab eelnõu olema sama sisuga, millega on kollektiivne pöördumine. Ta märkis, et tema arvates on Isamaa ja EKRE fraktsiooni saadikute ettepanek sisult vastupidine kollektiivse pöördumisega.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et on olemas praktika, kus Riigikogus ühe valitsuskoalitsiooni

algatatud eelnõu on menetluse käigus muutunud täiesti vastupidiseks järgmise valitsuskoalitsiooni poolt samas parlamendis. Ta lisas, et kuivõrd selline praktika on olemas, siis tema siin suurt vastuolu ei näe.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart kommenteeris, et H.-V. Seeder ütles, et sellest ei ole midagi, kui algatatakse eelnõu, mis ei ole sama sisuga kui kollektiivne pöördumine. Kujutage ette, kui eelmises päevakorrapunktis olnud elektrooniliste valimiste osas esitatud kollektiivse pöördumise puhul algatatakse eelnõu, mis on vastupidine pöördumise ettepanekuga, siis on siin vastuolu.

Hendrik Johannes Terras sõnas, et tulenevalt RKKTS § 152¹³ on komisjonil võimalik kas algatada eelnõu või OTRK, korraga neid hääletada ei saa. Kuna seadusest tulenevalt võib kollektiivses pöördumises püstitatud probleemi lahendada ka muul viisil, siis saab ka välja töötada pöördvõrdelise eelnõu. Ta pakkus välja, et H.-V. Seederi ettepaneku võiks sõnastada selliselt, et „ettepanek tagasi lükata ja algatada eelnõu väljatöötamine.“

Helir-Valdor Seeder vastas, et sellist sõnastust ta ei soovi.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart sõnas, et tema näeb siiski vastuolu selles, kui korraga lükata ettepanek tagasi ja seejärel algatada muu eelnõu, mis on ka erineva sõnastusega. Ta leidis, et seda ei saaks protseduuriliselt teha ning see ei oleks kooskõlas ka RKKTS-iga.

Hendrik Johannes Terras toetas seisukohta.

Helir-Valdor Seeder täpsustas, et tema ettepanek oli, et võtta kollektiivne pöördumine menetlusse, seda lahendada ning üheks lahenduseks oleks ka eelnõu algatamine.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart märkis, et kollektiivne pöördumine võeti menetlusse novembris ning nüüd tuleks otsustada, millised on komisjoni järgnevad sammud selle pöördumise lahendamiseks.

Ants Frosch sõnas, et põhiseaduse vastuolu oleks tulnud lahendada põhiseaduse muutmisega. Ta lisas, et toetab H.-V. Seederi ettepanekut.

Helir-Valdor Seeder ütles, et tema ettepanek on teha Vabariigi Valitsusele ettepanek algatada eelnõu Venemaa ja Valgevene kodanikelt hääleõiguse äravõtmiseks.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart täpsustas, et tulenevalt RKKTS-ist, saab komisjon algatada eelnõu või edastada ettepaneku Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks, aga komisjon ei saa edastada Vabariigi Valitsusele ettepanekut algatada eelnõu.

Hendrik Johannes Terras ütles, et kuivõrd H.-V. Seeder on sellise ettepaneku teinud, peab komisjon seda hääletama.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et tema mõte ei ole mitte seisukoha küsimine vaid eelnõu algatamine.

Hendrik Johannes Terras sõnas, et kõlanud on kolm ettepanekut, esimehe ettepanek

edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ettepanek algatada antud teemal OTRK ning Helir-Valdor Seederi ettepanek teha Vabariigi Valitsusele ettepanek algatada eelnõu Venemaa ja Valgevene kodanikelt valimisõiguse äravõtmiseks. H.J. Terras pani seejärel kõik kolm esitatud ettepanekut hääletusele nende esitamise järjekorras. Ta selgitas, et kui üks ettepanek saab enamuse toetuse, siis järgmisi hääletusele ei panda.

H. J. Terras pani esimesena hääletusele enda ettepaneku edastada pöördumises esitatud ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitada komisjoni.

Otsustati:

4.1. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktile 4 edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitada komisjoni (poolt 5: Anti Allas, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus; vastu 0; erapooletuid 0). Jättis hääletamata: Ants Frosch, Helir-Valdor Seeder, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Jaak Valge.

Kuna ettepanek leidis komisjoni toetuse, siis Anastassia Kovalenko-Kõlvarti ja Helir-Valdor Seederi esitatud ettepanekuid hääletusele ei pandud.

5. Ivar Raigi esitatud pühade ja tähtpäevade seaduse täiendamise ettepaneku arutelu

Hendrik Johannes Terras sõnas, et Ivar Raig saatis Riigikogu juhatusel kirja, milles on ettepanek rahvusvahelise konverentsi korraldamiseks ja teine ettepanek, millega soovitakse pühade ja tähtpäevade seaduse täiendamist, tähistamiseks 24. detsembrist lisaks jõululaupäevale ka MRP salajaste lisaprotokollide õigustühiseks kuulutamise ning Eesti, Läti ja Leedu de jure okupatsioonist vabastamise päevana. Riigikogu juhatus edastas 05.02.2024 kirjaga pöördumise seaduse täiendamise ettepaneku osas seisukoha võtmiseks ja vastamiseks põhiseaduskomisjonile. Komisjon nõustub, et 24. detsember kui salaprotokollide tähistamise aastapäev on oluline. Samas ei ole praeguses pühade ja tähtpäevade seaduses päevi, kus samal kuupäeval oleksid nii riigipüha kui riiklik tähtpäev ja sellise pretsedendi loomine on küsitav. 24. detsember on juba riigipüha – jõululaupäev, mille tähistamisel on väljakujunenud traditsioonid ja mis on perekeskne püha. Varem on põhiseaduskomisjon Arnold Rüütli, Jüri Krafti ja Ivar Raigi samasisulist ettepanekut arutanud 12.05.2020 istungil, kus komisjon ei toetanud ettepanekut.

Helir-Valdor Seeder küsis, miks ei või kaks ajalooliselt olulist päeva kokku langeda. Ta palus Jaak Valgel kommenteerida 24. detsembri tähtsust MRP ja riikluse kontekstis.

Jaak Valge vastas, et see on oluline tähtpäev küll, kuid samasuguse olulisusega päevi on aastas veel mitmeid.

Hendrik Johannes Terras tegi ettepaneku mitte toetada ettepanekut pühade ja tähtpäevade seaduse muutmiseks.

Otsustati:

5.1. Mitte toetada ettepanekut pühade ja tähtpäevade seaduse muutmiseks (konsensus: Anti Allas, Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Helir-Valdor Seeder, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus, Jaak Valge).

6. Info ja muud küsimused**6.1. Urve Tiiduse lähetuse otsustamine**

Hendrik Johannes Terras pani hääletusele lähetada Urve Tiidus 18. - 19.02.2024 Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma liikmete koosolekule Genti, Belgia Kuningriigis. Lähetuse kulud katta juhatuse ja Riigikogu esindamise ning muude lähetuskulude eelarvest.

Otsustati:

6.1. Lähetada Urve Tiidus 18. - 19.02.2024 Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma liikmete koosolekule Genti, Belgia Kuningriigis. Lähetuse kulud katta juhatuse ja Riigikogu esindamise ning muude lähetuskulude eelarvest (konsensus: Anti Allas, Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Helir-Valdor Seeder, Timo Suslov, Hendrik Johannes Terras, Urve Tiidus, Jaak Valge).

6.2. Komisjoni avalik istung 20.02.2024

Hendrik Johannes Terras andis teada, et plaanib korraldada 20.02.2024 avaliku istungi rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu raames, kus kuulatakse ära riigisisised eksperdid külmutatud varade teemal (teema välispoliitiline olulisus).

6.3. OSCE ODIHRI jätkuvisiit Eestisse 19. - 22.02.2024

Hendrik Johannes Terras informeeris, et 19.-22.02.2023 on Eestis jätkuvisiidil OSCE ODIHRI inimõiguste hindamismeeskond seoses ODIHRI valimiste hindamise ekspertrühma koostatud raportiga 2023. a Riigikogu valimistest. Ta lisas, et on leppinud kokku kohtumiseks aja 20.02.2024 kell 10.45 - 12.00 ning kui keegi komisjoni liikmetest soovib osaleda, tuleks sellest märku anda.

Jaak Valge sõnas, et kohtumisele oleks mõistlik kutsuda ka mõni e-valimiste skeptik, näiteks Märt Pöder.

6.4. Tšehhi parlamendi alamkoja immunitedikomisjoni visiit Eestisse 11 - 13.03.2024

Hendrik Johannes Terras teatas, et põhiseaduskomisjoniga võttis ühendust Tšehhi Vabariigi Suursaatkond Eestis, kes andis teada, et Eestisse on visiidile tulemas Tšehhi parlamendi

alamkoja immuniteedikomisjon, kes soovib kohtuda põhiseaduskomisjoniga, et vahetada mõtteid immuniteedi regulatsiooni jm ühiste teemade üle. Ta lisas, et on leppinud kohtumiseks kokku 13.03.2024 kell 12.00 - 13.00. Lisaks on plaanis anda külaliste auks lõunasöök Riigikogu kohviku danskeris 13.03.2024 kell 13.00 - 14.00. Kui keegi komisjoni liikmetest soovib kohtumisel ja lõunasöögil osaleda, tuleks sellest märku anda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Hendrik Johannes Terras
Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Stella Rõbakov
protokollija